

KRONIKA

1987 m. birželio 2 d. Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Specializuotoje mokslinių laipsnių teikimo taryboje apginta filologijos mokslų daktaro disertacija, mokslinis referatas „J. Jablonskio darbų reikšmė lietuvių bendrinės kalbos raidai“. Disertacijos autorius VU Lietuvių kalbos katedros docentas Arnoldas Piročkinas. Oficialieji oponentai – filol. m. dr. A. Sabaliauskas, filol. m. dr. A. Nepokupnas, filol. m. dr. prof. A. Rosinas. Recenzavo Vilniaus pedagoginis institutas.

Šis darbas – tai santrauka keturių knygų, skirtų lingvistinei J. Jablonskio veiklai lietuvių bendrinės kalbos norminimo ir kodifikacijos srityje. Autorius kruopščiai ištyrė milžinišką J. Jablonskio mokslinį palikimą, susistemino ir įvertino jo požiūrį į labai svarbią ir aktualią lietuvių kalbos norminimo problemą.

1987 m. birželio 16 d. apginta filologijos mokslų kandidato disertacija „Metatonija dabartinės lietuvių kalbos galūninės darybos vardažodžiuose“. Disertacijos autorė – ŠPI Lietuvių kalbos katedros vyr. dėstytoja Danguolė Mikulėnienė, mokslinis vadovas – filol. m. dr. prof. A. Girdenis, oficialieji oponentai – filol. m. dr. A. Pakerys, filol. m. dr. E. Jakaitienė. Recenzavo Lietuvos TSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros institutas.

Metatonija šiame darbe traktuojama kaip morfonologinis reiškinys, analogiškas kirčio vietos pokyčiams ir turintis ypatingas funkcijas žodžio darybos procese. Darbe mokslų tyrimo metodais naudojama matematinė statistika ir ESM.

1987 m. birželio 16 d. apginta dar viena filologijos mokslų kandidato disertacija – LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros instituto mokslinio bendradarbio Juozo Karaciejaus „Lietuvių kalbos socialinių terminų istorija“. Mokslinis vadovas filol. m. dr. A. Sabaliauskas. Oficialieji oponentai – filol. m. dr. prof. V. Mažiulis, filol. m. kand. J. Jurkštas. Recenzavo Vilniaus pedagoginis institutas.

Disertacijoje išsamiai aprašyti socialinių sluoksnių pavadinimai, nusakantys žmonių bendravimo santykius, jų socialinę padėtį bei turto ir nuosavybės sąvokas. Remiantis gausiais faktais (apie 6000 pavyzdžių), tyrinėja-

ma minėtosioms grupėms priklausančių senųjų lietuvių kalbos socialinių terminų istorija bei jų vartojimo ypatybės svarbiausiuose XVI–XVIII a. raštijos paminkluose.

1987 m. lapkričio 13 d. apginta VPI Lietuvių kalbos katedros dėstytojos Audronės Bitinienės kandidato disertacija „Sintaksinių struktūrų funkcionavimas lietuvių kalbos moksliniame stiliuje“. Darbo mokslinis vadovas – filol. m. dr. prof. J. Pikčilingis, oficialieji oponentai – filol. m. dr. prof. L. Valeika, filol. m. kand. Č. Grenda. Recenzavo LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros institutas.

Disertacijoje, remiantis sisteminga filologine ir statistine analize, kompleksškai nušviečiama mokslinio stiliaus sintaksinė sandara, apibūdinamos svarbiausios funkcinės stilistikos sąvokos (stilistinė ypatybė, lingvistiniai požymiai, ekstralingvistiniai veiksniai), patikslinta mokslinio stiliaus samprata, aptarta ir pagrįsta vidinė mokslinio stiliaus diferenciacija. Darbe sukaupta gausi ESM apdorota faktinė medžiaga.

1987 m. gruodžio 15 d. Liolita Jaramaitytė, ŠPI Klaipėdos ikimokyklinio auklėjimo fakulteto vyr. dėstytoja apgynė kandidato disertaciją „Sujungiamosios konstrukcijos dabartinėje lietuvių kalboje“. Darbo mokslinis vadovas – filol. m. dr. prof. L. Valeika, oficialieji oponentai – filol. m. dr. prof. J. Pikčilingis, filol. m. kand. A. Drukeinis. Recenzavo LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros institutas.

Disertacijoje gerą įspūdį palieka sujungiamųjų konstrukcijų bei jų sandaros nagrinėjimas. Darbo rezultatus galima panaudoti tolimesniai dabartinės lietuvių kalbos sintaksės, ypač žodžių junginių, tarnybinių kalbos dalių (jungtukų, dalelyčių) bei jų sąveikos su kitomis kalbos dalimis, tyrimams.

1987 m. gruodžio 15 d. apginta VU Lietuvių kalbos katedros asistentės – Meilutės Ramonienės filologijos mokslų kandidato disertacija „Lietuvių pavardės XVIII a. pabaigoje“. Darbo mokslinis vadovas – filol. m. dr. prof. Z. Zinkevičius, oficialieji oponentai – filol. m. dr. A. Vanagas, filol. m. dr. prof. V. Grinaveckis. Recenzavo Latvijos TSR MA A. Upyčio kalbos ir literatūros institutas.

Disertacijoje nagrinėjamos XVIII a. pavardės, surinktos iš archyvinų dokumentų. Sudaryta to laiko asmenvardžių kartoteka ir kita lingvistinė medžiaga gali būti panaudota kitiems lietuvių istorinės antroponimijos tyrimams, lyginamajai asmenvardžių analizei.

1988 m. gegužės 10 d. filologijos mokslų kandidato disertaciją apgynė Aušrelė Radzevičiūtė, Ukrainos TSR MA Kalbos tyrimo instituto mokslinė bendradarbė. Disertacijos tema – „Dendronimai ir jų dariniai baltų kalbose (Nominacijos principai)“. Mokslinis vadovas – Ukrainos TSR MA narys korespondentas filol. m. dr. A. Nepokupnas, oficialieji oponentai –

filol. m. dr. prof. V. Urbutis, filol. m. kand. V. Ambrasas. Recenzavo Vilniaus pedagoginis institutas.

Darbas skirtas sisteminiam etimologijos, semantikos, baltų kalbos medžių pavadinimų (dendronimų) paplitimo ir susidarymo tyrimui.

1988 m. gegužės 9 d. kandidato disertaciją „Lyginimo raiška dabartinėje lietuvių literatūrinėje kalboje“ apgynė GTMF anglų kalbos katedros asistentė Aušra Janulienė. Mokslinis vadovas – filol. m. dr. prof. L. Valeika. Oficialieji oponentai – filol. m. dr. prof. A. Rosinas, filol. m. kand. A. Pilka, recenzavo Lietuvos TSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros institutas.

Darbas analizės naujumu ir jos gilumu yra nemažas įnašas į lietuvių kalbos sintaksės tyrimus, svarbus leksikologijos, morfologijos bei teksto lingvistikos tyrėjams.

1988 m. birželio 7 d. filologijos mokslų kandidato disertaciją apgynė Stasys Tumėnas, Šiaulių pedagoginio instituto Lietuvių kalbos katedros dėstytojas. Disertacijos tema – „Vardažodžių analitizmo reiškiniai lietuvių šiaurinėse tarmėse“. Darbo vadovas – filol. m. dr. V. Ambrasas, oficialieji oponentai – filol. m. dr. prof. Z. Zinkevičius, filol. m. kand. J. Šukys, recenzavo Liepojos V. Lacio pedagoginis institutas.

Darbe pirmą kartą aptariami vardažodžių analitizmo reiškiniai lietuvių kalbos tarmėse. Nustatyta šiaurinėms (ypač panevėžiškių) šnektoms būdinga koreliacija tarp morfologinių ir sintaksinių procesų (linksnių, sinkretizmo ir prielinksnių konstrukcijų plėtimo, galūnių redukcijos ir įvardi io artikelio susidarymo).

1988 m. spalio 4 d. filologijos mokslų daktaro disertaciją apgynė Italijos pilietis prof. Gvidas Mikelinis (Gvido Michellini), Potencos universiteto (Universita Bazilikata) Kalbotyros katedros vedėjas. Darbo tema – „Laiko, veiklo ir nuosakos morfologinės kategorijos ir jų funkcionavimas baltų kalbose“. Oficialieji oponentai – akademikas filol. m. dr. V. Mažiulis, filol. m. dr. prof. A. Rosinas, filol. m. dr. T. Bulygina-Šmeliova, recenzavo Lietuvos TSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros institutas.

Tai pirmas baltų kalbotyros darbas, kuriame laiko, veiklo ir nuosakos morfologinių kategorijų tyrinėjimas remiasi originalia bendrąja teorija, ypač naujausiais logikos tyrimų rezultatais. Derinant kruopščią prūsų kalbos faktų analizę su kitų baltų kalbų duomenimis, pateikta darni hipotezė, interpretuojanti prūsų kalbos laiko, veiklo ir nuosakos kategorijas.

1988 m. spalio 11 d. filologijos mokslų kandidato disertaciją apgynė Dalia Barauskaitė, VU Lietuvių kalbos katedros asistentė. Tema – „Dabartinės bendrinės lietuvių kalbos emocinio santykio ir emocinės būsenos veiksmažodžių semantinė struktūra“. Mokslinė vadovė – filol. m. dr. E. Jakaitienė, oficialieji oponentai – filol. m. dr. V. Ambrasas, filol. m. kand. A. Drukteinis, recenzavo Vilniaus pedagoginis institutas.

Pasirinktas labai įdomus kalbos semantinio tyrimo objektas, todėl darbas yra vientisas, logiškas, griežtas, nuosekliai laikomasi struktūrinio leksinės reikšmės aspekto. Problemų ratą praplečia savitas požiūris į veiksmažodžių semantiką.

1988 m. lapkričio 15 d. VU Lietuvių kalbos katedros vedėja Evalda Jakaitienė apgynė filologijos mokslų daktaro disertaciją „Lietuvių kalbos nominatyvinių žodžių leksinė reikšmė“. Oficialieji oponentai – Latvijos TSR MA narė korespondentė filol. m. dr. A. Blinkena, filol. m. dr. prof. A. Rosinas, filol. m. dr. A. Vanagas, recenzavo Latvijos TSR valstybinis P. Stučkos universitetas.

Disertantė sukūrė lietuvių leksinės semantikos pagrindus, apdorojo pagrindines sąvokas, nurodė praktinius leksinius reikšmių tyrimo metodus. Darbas svarbus ne tik lituanistikai, bet ir apskritai baltistikai: jame apibendrinta tai, kas padaryta ir parodyti tolesnių tyrimų keliai.

1988 m. gruodžio 13 d. filologijos mokslų kandidato disertaciją apgynė VU Baltų filologijos katedros asistentas Giedrius Subačius. Disertacijos tema „Simono Daukanto rankraštinių lenkų – lietuvių kalbų žodynas“. Darbo mokslinis vadovas – filol. m. dr. prof. J. Palionis, oficialieji oponentai – filol. m. dr. A. Sabaliauskas, filol. m. dr. prof. V. Drotvinas. Recenzavo Šiaulių pedagoginis institutas.

Disertacijoje teikiamus tarminės leksikos bei individualios S. Daukanto žodžių darybos aprašymo būdus galima panaudoti tiriant apskritai tarminę leksiką, aprašant kitus lietuvių kalbos rašto paminklus (ypač žodynus). Sėkmingai atkurta Daukanto individuali žodžių darybos sistema.

1988 m. gruodžio 13 d. kandidato disertaciją „Baltų u-kamieno būdvardžių istorija“ apgynė VU Baltų filologijos katedros aspirantas Pėteris Vanagas. Mokslinis vadovas – filol. m. dr. prof. V. Mažiulis, oficialieji oponentai – filol. m. dr. S. Karaliūnas, filol. m. kand. doc. A. Braidakas, recenzavo Vilniaus pedagoginis institutas.

Darbe naujai aiškinama, kaip keitėsi baltų kalbų u-kamieno būdvardžių sistema. Sistemiskai išnagrinėta u-kamieno būdvardžių šaknies vokalizmo variacijų kilmės ir variantų ryšys su veiksmažodžiais. Pirmą kartą susisteminta latvių kalbos tarmių ir senųjų raštų medžiaga svarstomuoju klausimu, u-kamieno būdvardžių likimas latvių kalboje, išaiškinti jų nykimo motyvai.

Giedrė Petrylaitė

Klaidų ištaisymas
„KALBOTYROJE“ XL(1)

Puslapis	Eilutė	Išspausdinta	Turi būti
3	3 iš ap.	Sourcec	Sources
3	3 iš ap.	instituto	Istituto
3	2 iš ap.	Trinascimentali	Rinascimentali
109	4 iš virš.	Trinascimentali	Rinascimentali
109	8 iš virš.	Trinascimentali	Rinascimentali